

Zpráva ze zahraniční pracovní cesty	
Účel cesty:	Pracovní setkání specialistů v boji proti environmentální TČ v rámci zemí V4, zaměřené na finanční šetření v oblasti přepravy odpadů
Místo konání:	Smolenice Země konání: SR
Den odjezdu:	23. 3. 2023 Den návratu: 24. 3. 2023
Účastníci cesty: Martin Zemek, Ř-ČIŽP, OOH	

Ve dnech 23. 03. - 24. 03. 2023 se ve Smolenici uskutečnilo jednání tzv. Visegrádské čtyřky, kterého se zúčastnili zástupci Policejního prezidia Slovenské republiky, Národní daňové a celní správy Maďarska (NTCA) a Celní správy České republiky. V hybridní online variantě se jednání rovněž zúčastnila Polská inspekce životního prostředí, Generální ředitelství policie Polské republiky a Daňová správa Polské republiky.

Vedoucí oddělení vyšetřování Odboru odhalování nebezpečných materiálů a environmentální kriminality Policejního prezidia Slovenské republiky ve své zahajovací řeči navázal na listopadové setkání skupiny V4 a přiblížil účastníkům stávající program, který byl zaměřen především na oblast finančního šetření (dále jen „FŠ“) a plánování případné kontrolní akce na odpady.

23. 03. 2023

Program prvního dne se skládal z příspěvků jednotlivých účastníků. Slovenští kolegové informovali především o možnostech finančního šetření a nutnosti ho stále více využívat v boji proti organizovanému zločinu. V bodech šlo o následující informace:

- aktuální trendy v oblasti trestní činnosti (dále jen „TČ“) v přeshraniční přepravě odpadů (zvýšená latence a sofistikovanost TČ, těžší detekce TČ, vzestup organizovaného zločinu)
- možnosti FŠ (identifikace rozsahu majetku, důležité pro objasnění motivu TČ, roli pachatelů, determinace finančního profitu atd.)
- vymáhání škody a zajišťování majetku (mnohdy efektivnější než samotný trest nebo pokuta, prevence před praním špinavých peněz a korupcí, důležitá analýza nelegálního profitu ve vztahu k poměru majetku pachatele a jeho oficiálního příjmu)
- pachatelé často ukládají nelegálně nabyté finance na účty svých příbuzných, příp. provádí hotovostní vklady na bankovní účty; vlastní často vše na dluh/leasing nebo jsou v nájmu – není jim následně co zajistit
- možnosti provádění FŠ (veřejné zdroje internetu, zejména registry a rejstříkové databáze jako např. kataster.skgeodesy.sk, HITHORIZONS.com atd.)

Stručně o dosavadních zkušenostech promluvili rovněž zástupci CS ČR, a sice ve vztahu k nedávno zrealizovanému případu na přeshraniční přepravě odpadů. Častým problémem je nashromážděný důkazní materiál, kdy každou přepravu nelze dokonale zadokumentovat a tím nalézt přímé propojení s finančními transakcemi prověřovaných subjektů. Dále byla zrekapitulována situace související se změnou zákona o odpadech, která významně ztěžuje kontrolní činnost CS ČR. Zástupce ČIŽP odprezentoval aktuální případy šetřené OČTŘ, na kterých se ČIŽP odborně podílí. Je zneužíván systém dovozu odpadů v rámci zeleného seznamu odpadů. Je zjevné, že finanční zisky jsou poměrně enormní, s tím souvisí i to, že organizované skupiny mají formálně ošetřená potřebná povolení a disponují náležitými doklady, pomocí kterých se snaží „legalizovat“ dovozy do ČR. Bariérou jsou často i některá povolení pro zařízení pro nakládání s odpady v ČR, která jsou často nespecifická, popř. „kreativní“ s cílem deklarovat

využití odpadů. Bohužel zatím jedinou vhodnou efektivní cestou v rámci vyšetřování složitých případů s přeshraničním kontextem je budování širších vyšetřovacích týmů, a to na úrovni společného vyšetřování více států a včasná výměna informací. To však naráží v praxi na praktické problémy a priority a faktické možnosti OČTR v rámci hierarchie.

Maďarští kolegové zastupující odbor Dohledu pohovořili o svých hlavních kontrolních činnostech, kterými jsou kontrola přeprav železného materiálu, kontrola přeshraniční přepravy odpadů a agenda mezinárodní a národní spolupráce. Ve stručnosti rovněž popsali řešení situace při zajištění podezřelé přepravy a umístění na určeném místě. Dosavadní praxe jim umožňuje ukládat zajištěný odpad na místa, která zároveň slouží pro zajišťování jiného druhu zboží (VV, padělky zboží atp.). Doposud ovšem neřešili případ zajištění nebezpečného odpadu.

24. 03. 2023

Druhý den interaktivně zapojil všechny účastníky ve vztahu k možnému naplánování mezinárodní kontrolní akce na odpady. Hovořilo se o naplánování krátké 2 až 3-denní kontrolní akce ve vymezených příhraničních lokalitách nebo v úzkém perimetru zájmového odpadového zařízení (producent, příjemce). Účastníci se k tomuto vyjádřili souhlasně, nicméně situace v jednotlivých zemích jsou velmi rozdílné. Polsko je významným exportérem odpadů, zároveň je k nim odpad dovážen za účelem odstranění. Polsko prezentovalo zneužívání poplatku za odstranění odpadů na skládkách odpadů – komunální odpad je původcem předán za účelem uložení na skládku, je překlasifikován jako odpad stavební (s nižším poplatkem), následně fiktivně uložen na skládku. Fakticky je odpad likvidován ilegálně (zakládání černých skládek apod.). Česká republika je částečně tranzitní a zároveň koncová země pro zpracování odpadů s negativní hodnotou, Slovensko je na tom obdobně – bojuje zejm. s dovozy z Itálie a Rakouska. Maďarsko vnímá problém nelegálních přeprav spíše na hranicích s východními sousedními státy (byly zmíněny přepravy pražců apod.).

Velmi důležitá bude předoperační fáze, ve které jednotliví účastníci nasdílí prostřednictvím komunikačního informačního kanálu SIENA dosavadní informace o aktuálně možných subjektech, které by se mohly do kontrol promítnout.

Závěrem bylo avizováno, že příštím předsedajícím státem tzv. Visegrádské čtyřky bude v červnu 2023 Česká republika. V kontextu případného dalšího setkání by proto bylo více než přínosné v této spolupráci pokračovat a popsanou kontrolní činnost zahrnout do společné agendy zemí V4 v boji proti nelegálním přeshraničním přepravám s odpady.

Zapsal: Ing. Martin Zemek, Ph.D.

Schválil: Ing. Lukáš Kůs